

The background is a solid dark blue. It features several horizontal, wavy lines in a lighter blue color, creating a sense of movement or a stylized flag. A large, white, serif capital letter 'F' is positioned on the right side of the page. A thin, yellow wavy line runs horizontally across the middle of the page, passing behind the 'F' and the wavy lines.

F

KREDITSITUATIONEN
2009

Kreditsituationen

2009

Kreditsituationen 2009

Debatten om bankerne er præget af mange myter.

I denne pjece dokumenteres:

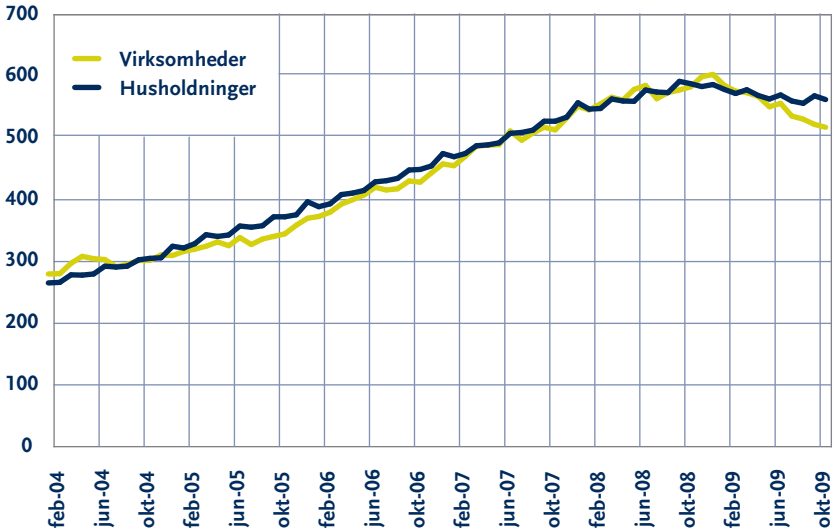
- > at der ikke er en kreditklemme,
- > at udlånsrenter fortsat er på et lavt niveau og
- > at bankpakkerne med stor sandsynlighed giver et pænt overskud til staten.

Figuroversigt

Bankernes udlån er stadigvæk på et højt niveau	4
Udlånsvæksten i Danmark afviger ikke væsentligt fra i andre lande	5
Rigeligt med tilgængelig bankfinansiering i forhold til behovet	6
Virksomhederne efterspørger færre penge	7
Industrien ikke begrænset af mangel på finansiering	8
Virksomhederne rejser mere likviditet uden om bankerne	9
Bankernes udlånsrenter faldet markant siden november sidste år	11
Bankernes rentemarginal historisk set	12
Bankerne har store nedskrivninger på udlån	13
Danske virksomheder taber konkurrenceevne sammenlignet med udlandet	14
Staten kan ende op med et pænt provenu på bankpakkerne	16
Kapitalmarkederne endnu ikke tilbage på før-krise niveauet	18
Prisen for lange penge er stadig høj	19

Bankernes udlån er stadigvæk på et højt niveau

Mia. kr.

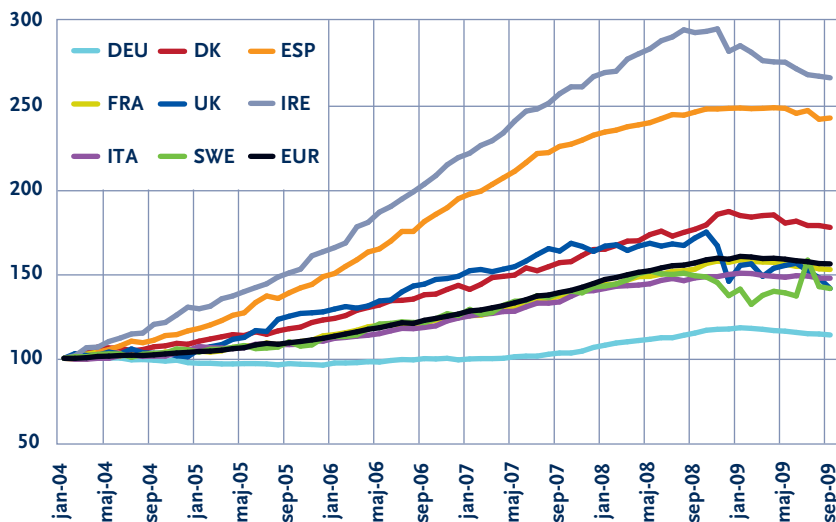
Anm.: Bankernes udlån. Ikke sæson-korrigeret.

Kilde: Nationalbanken.

Den økonomiske afmatning har medført, at bankerne i 2009 låner lidt færre penge ud end i 2008, hvor udlånet efter nogle år med betydelig vækst lå på et meget højt niveau. Samtidigt er en del af erhvervsulånene "flyttet" over i realkreditinstitutterne. Udlånet fra den finansielle sektor er således højere end nogensinde. Udlånsudviklingen i bankerne har tiltrukket megen opmærksomhed det seneste halve år. Fokus burde nærmere være rettet mod midten af dette årti, da mange lod sig rive med af den stærke medvind, og hvor bankerne imødekom den store kapitalefterspørgsel.

Udlånsvæksten i Danmark afviger ikke væsentligt fra i andre lande

2004 = 100

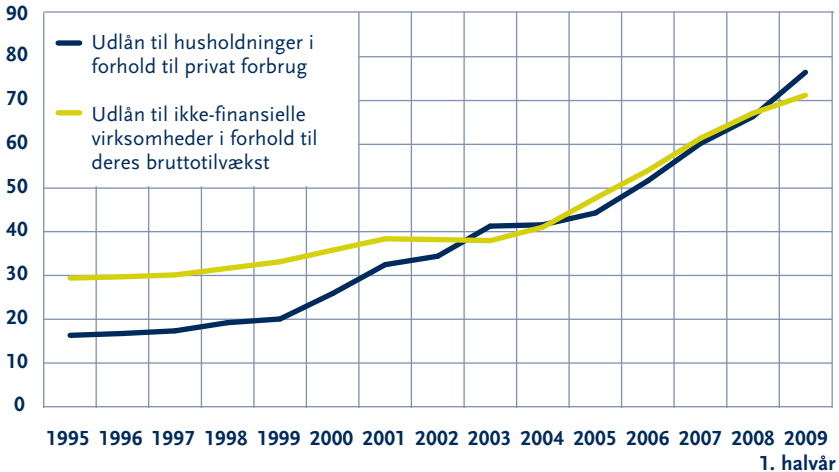
Anm.: Udviklingen i MFI-udlån til erhverv i udvalgte lande og euroområdet.

Kilde: Nationalbanken og ECB.

Udviklingen i den danske finansielle sektors udlån svarer langt hen af vejen til situationen i udlandet. Lande som Storbritannien, Tyskland og Sverige har haft en lavere vækst i udlån til erhverv, end tilfældet er i Danmark. Mens fx Irland og Spanien har haft en højere udlånsvækst.

Rigeligt med tilgængelig bankfinansiering i forhold til behovet

Pct.

Anm.: Bankernes udlån ift. realøkonomien.

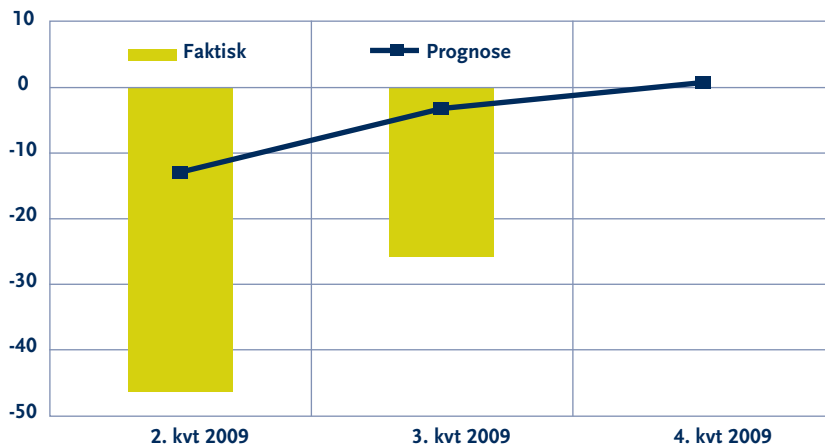
Kilde: Nationalbanken, Danmarks Statistik og Finansrådets beregninger.

Hvis der tages højde for, at aktiviteten i samfundet også er aftaget, er bankudlånet på det højeste niveau i mange år. Privatforbruget og virksomhedernes bruttoværditilvækst fortæller noget om transaktions- og finansieringsbehovet i økonomien. Sættes bankernes udlån til private og virksomheder i forhold til henholdsvis privatforbruget og bruttoværditilvæksten, har væksten særligt siden 2004 været meget høj. Og den var ved midten af året på det højeste niveau nogensinde. Udviklingen i udlånsbevillingen til både private og virksomheder har altså ikke været ekstraordinær lav det seneste år.

Der er således ikke tale om en kreditklemme i Danmark. Det har både Finansministeriet og Nationalbanken i øvrigt også understreget i henholdsvis Økonomisk Redegørelse og Kvartaloversigten for 3. kvartal. Der er flere årsager til, at udlånsvæksten har været negativ siden midten af 2009, men den altdominerende årsag er en lavere efterspørgsel efter banklån.

Virksomhederne efterspørger færre penge

Nettotal

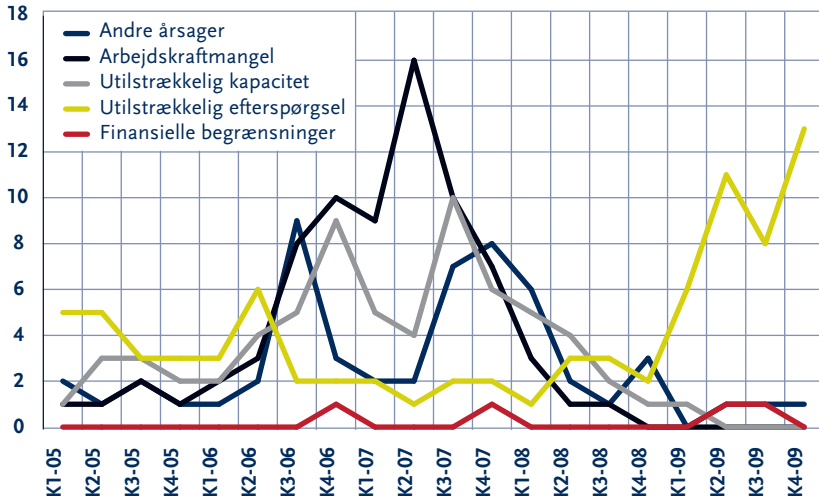
Anm.: Virksomhedernes efterspørgsel efter banklån. Eksisterende kunder. Nettotallet er bankernes vurdering af ændringerne fra kvartal til kvartal. Nettotallet beregnes efter den enkelte banks andel af det samlede udlån. En værdi på -100 svarer til, at efterspørgslen er faldet en del. En værdi på 0 er uændret efterspørgsel i forhold til seneste kvartal.

Kilde: Nationalbanken.

Vismændene pegede i deres efterårsrapport på, at der har været et betydeligt fald i låneefterspørgslen for private og virksomheder. For førstnævnte drives det især af faldende boligpriser og et generelt fald i forbruget som følge af den økonomiske usikkerhed. Bankerne rapporterer om et stort fald i efterspørgslen, særligt blandt virksomheder, og det er større end bankerne selv forventede. Investerings efterspørgslen er på et meget lavt niveau, fordi der er megen ledig kapacitet. Det gælder især for arbejdsstyrken, men også for virksomhedernes kapitalapparat og boligbestanden.

Industrien ikke begrænset af mangel på finansiering

Pct. andel

Anm.: Produktionsbegrænsninger i industrien ultimo kvartalet før. Virksomheder med mindst 20 ansatte, der repræsenterer godt halvdelen af beskæftigelsen i branchen.

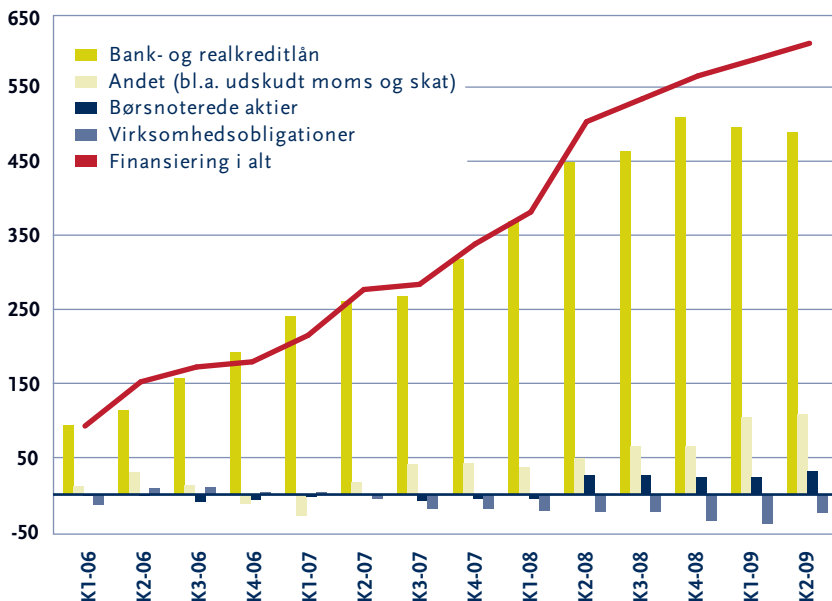
Kilde: Danmark Statistik.

Danmarks Statistiks konjunkturbarometer bekræfter bankernes indtryk. Det er ikke udbuddet af kredit, der lægger begrænsninger på produktionen. Fx angiver ingen industrivirksomheder, at mangel på finansiering er en begrænsning i produktionen. I byggeriet er det op til 5 pct. af virksomhederne, der savner finansiering. Til gengæld angives utilstrækkelig efterspørgsel som det altovervejende problem.

Ifølge tal fra Nationalbanken er det især de meget konjunkturfølsomme erhverv, såsom fremstillingsvirksomheder, bygge- og anlægsvirksomheder samt transportvirksomheder, der har lånt færre penge i banken. Dette er virksomheder, som er hårdt ramt af den økonomiske afmatning, hvilket mindsker deres afsætningsmuligheder samt behov for nyinvesteringer og dermed også deres låneefterspørgsel.

Virksomhederne rejser mere likviditet uden om bankerne

Mia.kr.

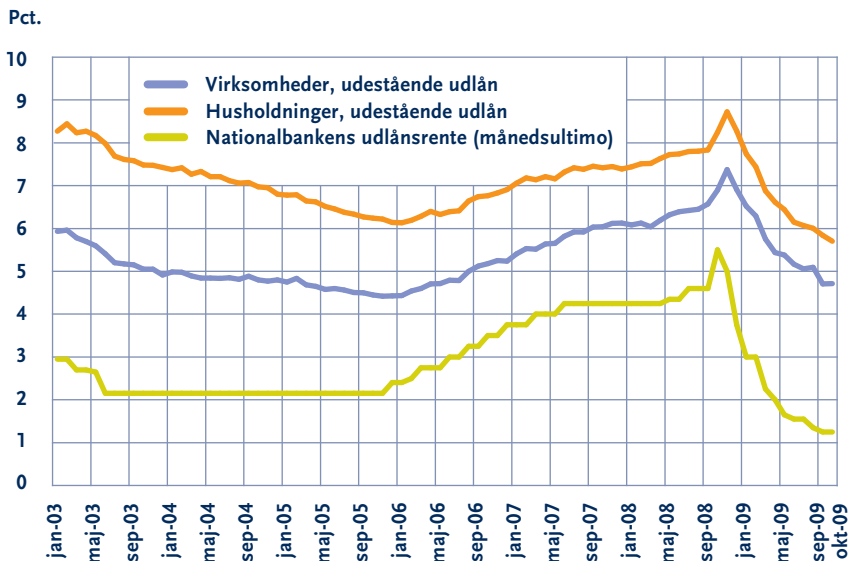
Anm.: Akkumulerede nettotransaktioner i egen- og fremmedkapital for ikke-finansielle virksomheder. Kilde: Nationalbanken.

Virksomhedernes efterspørgsel efter lån er dermed faldet. Virksomhederne har justeret kapitalstrukturen og samtidigt øget den samlede finansiering. Særligt det seneste år. Der ses et mindre fald i virksomhedernes nettolåntagning i 1. halvår af 2009, hvorimod andre finansieringskilder, heriblandt udstedelse af aktier, får større vægt i kapitalstrukturen. En meget central faktor er dog regeringens beslutning om at udskyde virksomhedernes moms- og skattebetalinger, som har bidraget væsentligt til likviditeten i virksomhederne, svarende til ca. 45 mia. kr. i indeværende år. Netop udskydelserne kan være et væsentligt element bag dette års fald i bankernes samlede kassekreditter til virksomhederne.

I relation til virksomhedernes finansieringsovervejelser bør man notere sig, at de økonomiske vismænd senest har peget på, at for stramme krav til den fremtidige regulering af banker kan hæmme udlånsvæksten.

Desuden skal man være opmærksom på, at en streng regulering af finansielle virksomheder (dvs. reelt på udlånet fra banker og realkreditinstitutter), kan resultere i et større marked for de dele, der ikke er underlagt tilsvarende regulering. Det var fx tilfældet på de finansielle markeder i USA i optakten til den finansielle krise.

Bankernes udlånsrenter faldet markant siden november sidste år

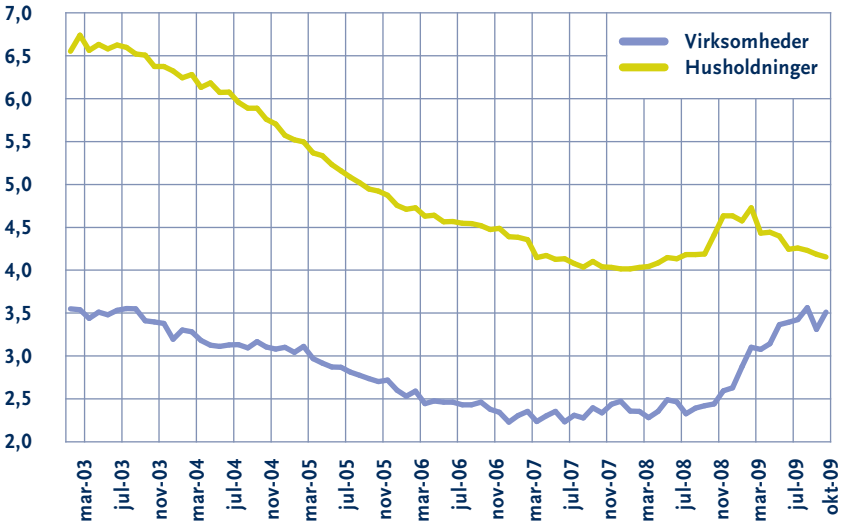

Kilde: Nationalbanken.

Der er sket et markant fald i prisen på lån til både private og virksomheder siden sidste år. Set over en længere tidshorizont er udlånsrenten for virksomheder eksempelvis nu på det laveste niveau i tre år. Det gælder såvel på udestående som for nye lån. Bankerne følger desuden i store træk Nationalbankens rentenedsættelser. Både når det går op, og når det går ned.

Bankernes rentemarginal historisk set

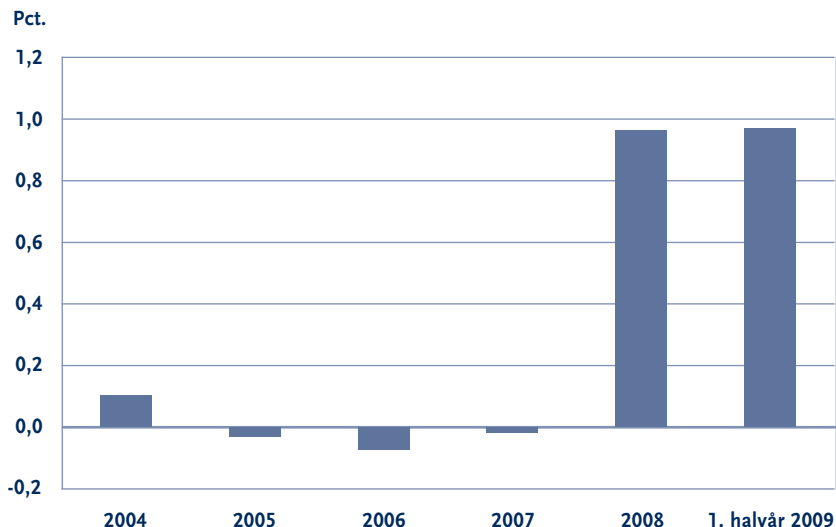
Pct.point

Kilde: Nationalbanken.

Bankernes kreditvilkår er blevet strammet i overensstemmelse med den økonomiske situation. Bankernes rentemarginal over for virksomhederne er øget siden november sidste år, hvilket bør ses i sammenhæng med, at vilkårene var for lempelige, før den internationale finanskrise slog igennem i Danmark.

Bankerne har store nedskrivninger på udlån

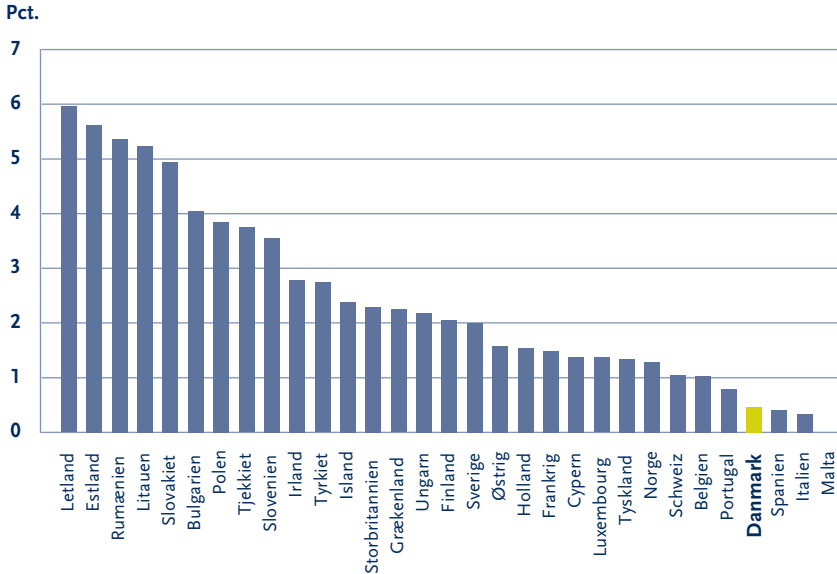

Anm.: Bankernes nedskrivninger i pct. af udlån og garantier.

Kilde: Finanstilsynet.

Efter en årrække med meget små tab, er bankerne nu inde i en periode, hvor der må forventes store tab på udlån. Det må bankerne tage højde for fx i form af en højere rentemarginal. Bankerne har især nedskrevet på engagementer med andre finansielle institutter og erhverv. Fremover forventer bankerne, at der vil komme en vækst i nedskrivningerne på private husholdninger. Disse nedskrivninger har indtil videre været begrænsede.

Danske virksomheder taber konkurrenceevne sammenlignet med udlandet

Anm.: Arbejdsproduktivitetsudviklingen målt på timer, årlig vækstrate, 1998-2008.

Kilde: The Conference Board.

Bankerne låner penge ud til virksomheder med fornuftige projekter. I kreditvurderingen af en virksomhedskunde er de finansielle nøgletal vigtige parametre. Udsigterne til at frembringe et overskud er blevet betydeligt vanskeliggjort af den økonomiske afmatning og deraf generelt lavere efterspørgsel efter virksomhedernes varer.

Et er den lavere efterspørgsel, noget andet er virksomhedens evne til at være effektiv og skabe et overskud. I den betragtning er det bekymrende, at danske virksomheder taber konkurrenceevne sammenlignet med udlandet. Bedømt på produktivitetsvæksten i perioden 1998-2008 ligger dansk økonomi placeret i bunden sammenlignet med andre europæiske lande. I de senere år har produktivitetsvæksten i dansk erhvervsliv

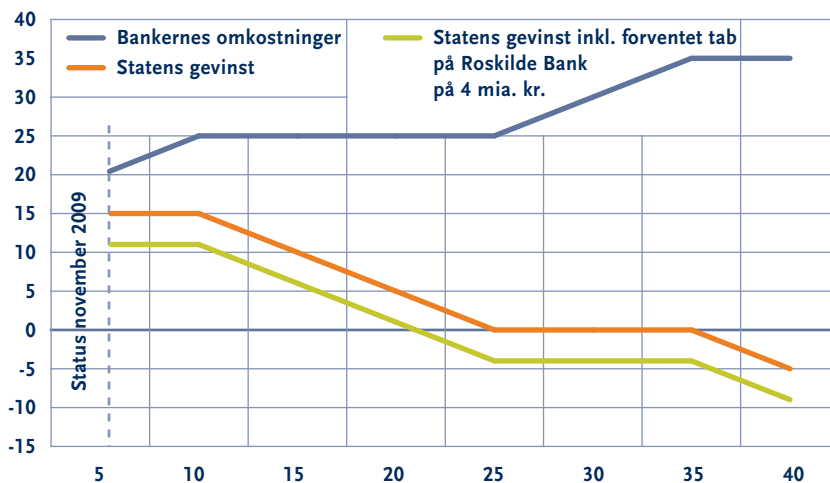
ligefrem været negativ. Det kan skyldes, at vi har befundet os tæt på kapacitetsgrænsen, hvor virksomheder har hentet medarbejdere ind, der måske havde en produktivitet under gennemsnittet, eller ligefrem har hamstret ansatte i forventning om højere fremtidig produktion. Vismændene dokumenterede i deres seneste rapport, at dansk erhvervsliv mister markedsandele. Det er ikke kun målt på mængden, men også på priser. Dvs. virksomhederne eksporterer ikke tilstrækkeligt mange kvalitetsprodukter, der kan sælges til høje priser.

Staten kan ende op med et pænt provenu på bankpakkerne

Stabilitetspakken fra oktober 2008 (også kaldet bankpakke 1) har stabiliseret forretningsforholdene, men har også for bankerne været en løsning i den dyre ende. Staten kan ende med at tjene flere mia. kr. på bankpakkerne, hvis vi ikke kommer i en situation med flere nødlidende banker, og henførsler til tab på bankerne i Finansiell Stabilitet A/S ikke øges ekstraordinært meget.

Statens indtægter fra Bankpakke 1

Mia. kr.

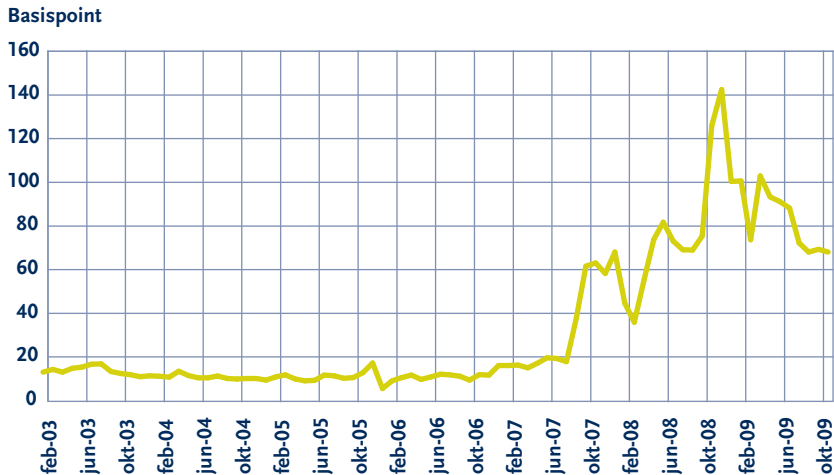
Tab i Finansiell Stabilitet A/S (Mia. kr.)

Anm.: Før skat. Hertil kommer statens renteindtægter på Bankpakke 2 foruden 750 mio. kr. fra Det Private Beredskab til redningen af Roskilde Bank.

Staten kan kun få et underskud på Roskilde Bank og bankpakkerne under ét, hvis nedskrivningerne på nødlidende banker overstiger 25 mia. kr. før skat. Regningen for de nødlidende banker, der kom med i Bankpakke 1, lyder i øjeblikket på godt 5,7 mia. kr. Staten vil derfor formentligt ende med et pænt overskud på bankpakkerne – også efter den nuværende regning på ca. 4. mia. kr. for Roskilde Bank.

Dertil kommer de renteindtægter, som staten måtte få via tilførslen af hybrid kernekapital til banker og realkreditinstitutter under kreditpakken

Kapitalmarkederne endnu ikke tilbage på før-krise niveauet

Anm.: 3 måneders rentespænd mellem usikret og sikret lån.

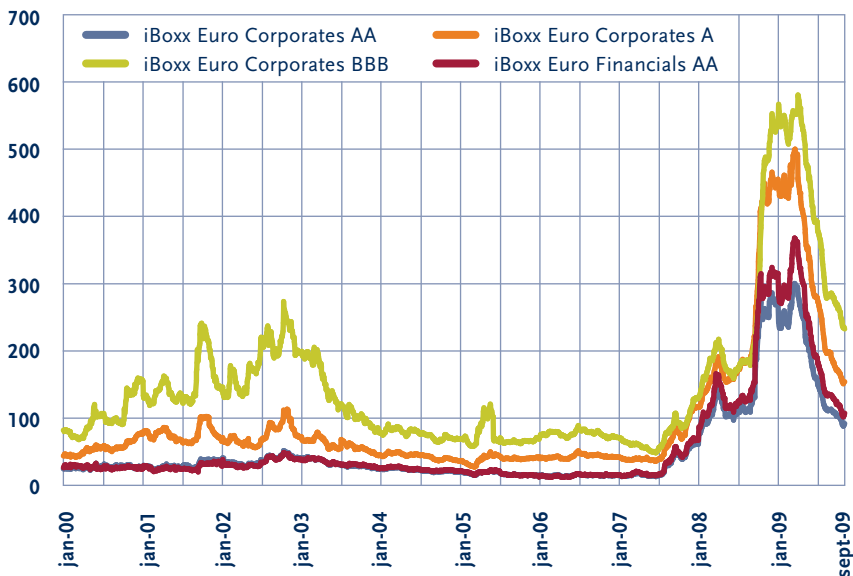
Kilde: Nationalbanken og Finansrådets beregninger.

Den højere rentemarginal er ikke kun et resultat af højere kreditrisici og omkostningerne til bankpakke 1. Bankernes højere funding-omkostninger som følge af den finansielle uro forklarer også en del. Den lempelige pengepolitik kombineret med statsgarantien har gavn timer bankernes funding-omkostninger. Rentespændet mellem usikrede og sikrede lån er generelt faldet siden starten af året. Situationen på kapitalmarkederne er dog langt fra normaliseret forstået på den måde, at der er et stykke vej til situationen, før den internationale finanskrise brød ud i sommeren 2007. Vi er tilbage på niveauet, før end krisen rigtigt eskalerede efter Lehman Brothers' kollaps.

Funding anses for at være relativt dyrere for danske banker. Ikke blot er rentespændet mellem usikrede og sikrede lån højere i Danmark end i fx USA og euroområdet. Der er ligeledes en forskel mellem pengemarkeds-renterne i Danmark og euroområdet. Det kan bl.a. forklares ved, at ECB har udbudt ubegrænset likviditet til markederne gennem en længere periode.

Prisen for lange penge er stadig høj

Basispoint

Anm.: Rentetillægget på virksomhedsobligationer i forhold til den europæiske swap-rentekurve. Iboxx Euro Financial AA er stærke finansielle virksomheder, iBoxx Euro Corporates AA stærke industrivirksomheder og stærke finansielle virksomheder, iBoxx Euro Corporates A stærke industrivirksomheder og svagere finansielle virksomheder og endelig er iBoxx Euro Corporates BBB laveste investment grade.

Kilde: Nordea og Markit.

Nationalbanken har sænket deres udlånsrente meget til gavn for bankerne og deres kunder. Men det er vigtigt at notere sig, at bankernes lån i Nationalbanken kun udgør en mindre andel af den samlede funding. Bankernes funding-omkostninger er ikke faldet i samme omfang som Nationalbankens udlånsrente. Prisen på lange penge er fortsat markant højere end før krisens udbrud.

Den billigste måde at skaffe funding på vil være, at banken låner penge på fx pengemarkedet med én uges løbetid. Men dette lån skal jo fornyes hver eneste uge, og hvis pengemarkedet bryder sammen (som det delvist var tilfældet sidste år), vil banken få problemer med at skaffe likviditet. Og dermed have problemer med at opretholde forpligtigelser over for kunder, som først forventer at skulle betale deres lån tilbage om fx 5, 10 eller 30 år.

En bank, som mangler likviditet, går ned – det så vi med Northern Rock. I Danmark er kunderne dog sikret via indskydergarantiordningen. For at sikre forretningen i svære tider er bankerne derfor nødt til at have lang funding, som til dels modsvarer de lange udlån. Dvs., bankerne har brug for funding med fx 5 eller 10 års løbetid. Dette kan ikke hentes i Nationalbanken, men skal skaffes ved fx obligationsudstedelser. Samtidig er det også nødvendigt at have mange forskellige fundingkilder, som udløber på forskellige tidspunkter. Ellers er man som bank alt for udsat for udsving på kapitalmarkederne.

Som bekendt har virksomhederne ændret deres kapitalstruktur en anelse, og de større virksomheder har fx rejst kapital via udstedelse af virksomhedsobligationer. Ligesom bankerne har de et behov for at sprede deres finansieringsrisiko ved at vælge flere former for finansiering. Prisen på virksomhedsobligationer er dog også kraftigt påvirket af uroen på kapitalmarkederne, som det fremgår af figuren ovenfor, og er ikke et billigt alternativ til eksempelvis et banklån.

Amaliegade 7
1256 København K

Telefon 3370 1000
Fax 3393 0260

mail@finansraadet.dk
www.finansraadet.dk